

Spiatočnícki kňazi¹

Profesor, ktorý vyučoval dejiny, často hovorieval, že kňazi sú na nič, že už od počiatku nenávideli vedu a umenie, že propagovali spiatocníctvo a tmárstvo.

Raz ho navštívil študent: „Pán profesor, nemohli by ste mi pomôcť? Mám určité pochybnosti, ktoré ma znepokojujú odkedy navštevujem vaše prednášky.“

„Ochotne vám pomôžem. O čo ide?“

„Vďaka komu sa nám zachovali filozofické a poetické spisy starých klasikov? Ako sa mohlo stať, že počas barbarského stredoveku neboli tieto spisy zničené?“

„No, mnísi ich prepisovali vo svojich kláštoroch a tak sa nám zachovali.“

„Tak mnísi nám ich zachránili?“

„Áno, mnísi, najmä benediktíni.“

„Prepisovať staré kódexy... Musela to byť veľká a únavná práca. A je pravda, že to bolo vtedy, keď ani králi nevedeli čítať?“

„Áno, bolo to tak.“

A je pravda, že bez mníchov by sme dnes nemali ani Krištofa Kolumbusa², ani Vasca da Gamu³? Vraj mních Fra Mauro⁴ nakreslil roku 1450 mapu, ktorá neskôr poslúžila Kolumbusovi?“

„Áno, je to pravda, ale takú mapu mohol nakresliť aj hocikto iný.“

Pochopiteľne! Ale prečo práve duchovným osobám prichádzali na um také nápady? Čítal som, že miesto nepohodlných rímskych číslic istý pápež zaviedol v aritmetike arabské číslice.“

„Bol to Silvester II.⁵ Mohol to však urobiť aj niekto druhý. Ale pápeži sa vždy tlačili dopredu.“

„Hovorí sa, že aj ďalekohľad a teleskop objavil dakajý kňaz. Možno to však nie je pravda.“

„Je to pravda. Bol to rehoľník, minorita Roger Bacon⁶. To on vynášiel tie prístroje.“

„A kedyže žil ten Bacon?“

„Zomrel roku 1294.“

„Už vtedy boli kňazi takí vynaliezaví a učení? A myslím, že to tiež bol kňaz, ktorý prvý dokázal, že Zem sa točí okolo slnka.“

„Áno, bol to kanonik Mikuláš Koperník⁷.“

„Pán profesor, prečo nazývajú storočie, v ktorom sa veda, umenia a literatúra najlepšie rozvíjali, ‚zlatým storočím Leva X.‘⁸?“

„Pretože pápež Lev X. bol priaznivo naklonený učencom a umelcom svojej doby.“

„Pápež priaznivo naklonený civilizácii?“

„Ej, zdá sa mi, že si ty zo mňa strieľaš!“

„Nie, pán profesor! To tie moje pochybnosti. Rád by som tým ‚čiernym‘ pripísal prívlastok spiatocníci, ale práve tieto moje pochybnosti mi nedajú pokoj. Pán profesor, je to pravda, že prvé ľudové školy založil a bezplatne vydržoval istý Ján de la Salle⁹?“

„Áno, bol to francúzsky kňaz Ján de la Salle.“

„Pán profesor, počul som aj, že prvý, kto sa začal starať o hluchonemých bol španielsky benediktínsky mních Pedro Ponce de León¹⁰ a po ňom abbé Charles Michel de l'Épée¹¹. Odpustite mi, že tí ‚čierni‘ v dejinách

¹ Kolbe, M.: *Ach, tí tmárski kňazi*. In: *Don Bosco dnes s prílohou mariánske zvony* 2/1997, s. 32-33. (Článok vyšiel roku 1930 v časopise *Rytier Nepoškrvnenej*.) Skrátené.

² Kolumbus, Krištof - 1451-1506, španielsky moreplavec talianskeho pôvodu, pokúsil sa realizovať západnú cestu do Indie, pričom 1492 objavil Ameriku; podnikol i ďalšie plavby do Ameriky: 1493-1496, 1498-1500, 1502-1504.

³ Gama, Vasco da, 1469-1524, portugalský moreplavec, objaviteľ námornej cesty do Indie okolo južnej Afriky; 1524 vicekráľ východnej Indie.

⁴ Fra Mauro -

⁵ Silvester II., „vlastným menom Gerbert z Aurillacu, 940-1003, francúzsky teológ a učenec, od 999 pápež; povýšil uhorských panovníkov na apoštolských kráľov; považovaný za najučenejšieho muža svojej doby; prvý v Európe študoval arabskú matematiku.

⁶ Bacon, Roger, asi 1214- asi 1292, anglický teológ a filozof, kritik scholastiky, experiment pokladal za prameň a kritérium poznania, anticipoval objavy z optiky, fyziológie, astronómie; predchodza senzualizmu.

⁷ Koperník, Mikuláš, 1473-1543, poľský astronóm, tvorca heliocentrickej sústavy.

⁸ Lev X., vlastným menom Giovanni Medici, 1475-1521, syn Lorenza Mediciho; od 1513 pápež; podporoval vedu, umenie.

⁹ Ján Krstiteľ de La Selle, 1651-1719, kňaz pochádzajúci z francúzskeho Remeša, venoval sa výchove mládeže, zakladal školy pre chudobných.

mi stále nedávajú pokoj. Čítal som, že mních Berthold Schwarz¹² vynášiel pušný prach, mních Guido d'Arezzo¹³ zasa hudobnú stupnicu a základné pravidlá harmonizácie. Akýsi mních Tegeruss¹⁴ z Bavorska, okolo roku 1000 začal prvý maľovať na skle a jezuita Savalieri¹⁵ roku 1747 začal s polychrómiou, jezuita Secchi¹⁶ so spektrálnou analýzou...“

„Dost' už, dost', vidím, že sa mi chceš posmievať...“

„Pán profesor, ešte som neskončil. Je pravda, že prvý hromozvod nevynášiel Franklin¹⁷, ale že ho zhotovil už roku 1754 premonštrátsky mních Prokop Diviš¹⁸? Hovorí o tom dokonca i Kürschner vo svojom Konverzačnom slovníku...“

„Mlč už!“

„Pán profesor, viete, že najväčším znalcom cudzích rečí našej doby bol kardinál Mezzofanti¹⁹? Poznal ich vraj viac ako päťdesiat.“

„Ty spiatočník, prestaň už!“

„Ó nie, pán profesor! Najväčším spiatočníkom bol najslávnejší paleograf 19. storočia, kardinál Mur²⁰.“

„Dost' tých hlúpostí! Zmizni!“

„A ktorým smerom? Môže vám to povedať diakon Flavio Gioia²¹. On zdokonalil kompas už roku 1300!“

„Chlapče, máš celkom rozpálenú hlavu.“

„Keby som začal horieť, tak zavolajte požiarňu a vodnú pumpu, ktoré zaviedli cisterciátski mnísi a parížski kapucíni už v 17. storočí, aby zachránili stredoveké mestá pred požiarňami.“

„Keď nestíchneš, tak ozaj poletíš...“

„Ako? Vzduchom? No pravdaže! Prvý balón vynášiel ešte 60 rokov pred Montgolfierom²² mních Berthol Gusman²³, ktorý sa roku 1720 vzniesol pred celým portugalským kráľovským dvorom do vzduchu.“

„Mlč už raz! Kde mám okuliare?“

„Ách, okuliare, pán profesor? Tie v 13. storočí vynášiel dominikán Alexander Spina²⁴! Pozeráte na hodinky? Prvé hodinky máme od cirkevného kronikára Cassiodóra²⁵ z roku 505, zdokonalil ich Gerbert, neskorší pápež Silvester II. Prvé astronomické hodiny zostrojil opát Richard Vallimfort²⁶ pred niekoľkými storočiami. Pán profesor už musím ísť. Nepoletím, ako by ste si priali, ale odídem na bicykli. A viete, kto vynášiel bicykel? No predsa kňaz. Volal sa Pinaton²⁷ a už roku 1845 behal po meste na bicykli. Ale prv než odidem, odpustite mi a prijmite slová vášho pozorného študenta. Pravda zostane vždy pravdou a len pravdu by mal hlásať a vyučovať ten, kto vysvetľuje dejiny.“

¹⁰ Ponce de León, Pedro, španielsky benediktínsky mních, bol prvý, ktorý už v 16. storočí začal učiť nepočujúcich artikulovanú reč.

¹¹ Epée, Charles Michel de l', abbé, teológ, právnik a súkromný učiteľ, 1760 sa v Paríži náhodou stretol s nepočujúcimi, potom sa venoval ich výchove.

¹² Schwarz, Berthold - ...

¹³ d'Arezzo, Guido, ...

¹⁴ Tegeruss,

¹⁵ Savalieri, ...

¹⁶ Secchi, ...

¹⁷ Franklin, Benjamin, 1706-1790, americký politik, diplomat, prírodovedec; vedúca osobnosť americkej vojny za nezávislosť 1775-83, prvý veľvyslanec USA v Európe; venoval sa výskumu elektriny, skonštruoval bleskozvod.

¹⁸ Diviš, Prokop, 1696-1765, český prírodovedec a vynálezca; katolícky kňaz; robil pokusy s elektrinou, 1754 postavil prvý bleskozvod.

¹⁹ Mezzofanti, ...

²⁰ Mur, ...

²¹ Gioia, Flavio, ...

²² Montgolfierovci - francúzski vynálezcovia, bratia Joseph, 1740-1810 a Étienne, 1745-1799, skonštruovali balón zlepený z papiera a plnený teplým vzduchom.

²³ Gusman, Berthol, ...

²⁴ Spina, Alexander, ...

²⁵ Cassiodór, ...

²⁶ Vallimfort, Richard, ...

²⁷ Pinaton, ...